

STORTINGET

Innst. 272 S

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra helse- og omsorgskomiteen

Dokument 8:145 S (2017–2018)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe og Per Olaf Lundteigen om å endre regelverk og praksis for bruk av sluttavtaler og retrettstillinger for ledere i helseforetakene

---

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen gjennomgå arbeids- og sluttavtaler for ledere i alle helseforetak for å avklare om avtalene er i samsvar med statens reviderte retningslinjer for lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte av 13. februar 2015.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at regelen i helseforetakene blir at dersom retrettstilling for ledende ansatte benyttes, skal det fastsettes lønn innenfor hovedtariffavtalen tilpasset arbeidsopp-gavene i den nye stillingen.
3. Stortinget ber regjeringen vurdere helseforetakenes bruk av sluttvederlag når lederen har tatt initiativ til oppsigelsen. Sluttvederlag og lønn i oppsigelsestiden må i sum ikke overstige 12 månedslønner.»

Forslagsstillerne viser til at administrerende direktør ved Universitetssykehuset i Nord-Norge HF (UNN) har valgt å gå av / måttet gå av som leder. Sluttavtalen ble behandlet i et ekstraordinært styremøte 9. februar 2018. I avtalen står det at direktøren beholder lønnen på nesten 1,9 mill. kroner ut året, hvor han også har studiepermisjon. Etter det betaler UNN 85 prosent av løn-

nen frem til han velger å pensjonere seg. Avtalen forutsetter at direktøren må jobbe enten på sykehuset i Tromsø som rådgiver eller som professor ved Universitetet i Tromsø.

Forslagsstillerne viser til at Nærings- og fiskeridepartementet med virkning fra 13. februar 2015 fastsatte reviderte retningslinjer for lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte i foretak og selskaper med statlig eierandel. Regionale helseforetak kommer inn under de definerte selskapene. I retningslinjene heter det at sluttvederlag ikke bør benyttes når lederen har tatt initiativ til oppsigelsen. Sluttvederlag og lønn i oppsigelsestiden bør i sum ikke overstige tolv månedslønner. For øvrige ledende ansatte kan det ikke inngås forhåndsavtale om sluttvederlag hvor kompensasjon ved fratredelse er endelig fastsatt.

Den refererte arbeids- og sluttavtalen til direktøren i UNN er etter forslagsstillerens vurdering ikke i samsvar med gjeldende statlige retningslinjer for lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte i foretak og selskaper med statlig eierandel. Etter forslagsstillerens vurdering må disse retningslinjene, som gjelder for regionale helseforetak, også gjelde for helseforetak. Ellers vil ledere i helseforetak kunne oppnå bedre økonomiske lønnsbetingelser og sluttvederlag enn i regionale helseforetak.

Forslagsstillerne mener at denne saken viser at UNN-direktørens retrettstilling og lønnsordning etter oppsigelse var i tråd med hans arbeids- og sluttavtale. Etter forslagsstillerens vurdering er det liten grunn til å tro at dette er en enestående avtale i spesialisthelsetjenesten. Det viser behovet for endring.

Forslagsstillerne vil understreke at statens lederlønnssystemer generelt og i helsetjenesten spesielt må utformes slik at de bidrar til tillit til offentlig forvaltning. Betingelsene må være rimelige sett i forhold til ledernes

oppgaver og ansvar, men også i forhold til vilkår i arbeidslivet for øvrig.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tore Hagebakken, Siv Henriette Jacobsen, Ingvild Kjerkol, Tuva Moflag og Tellef Inge Mørland, fra Høyre, Torill Eidsheim, Astrid Nøklebye Heiberg, Erlend Larsen og Sveinung Stensland, fra Fremskrittspartiet, Bård Hoksrud og Sylvi Listhaug, fra Senterpartiet, Kjersti Toppe, fra Sosialistisk Venstreparti, Nicholas Wilkinson, fra Venstre, Carl-Erik Grimstad, og fra Kristelig Folkeparti, lederen Olaug V. Bollestad, viser til representantforslaget om å endre regelverk og praksis for bruk av sluttavtaler og rettstillinger for ledere i helseforetakene.

Komiteen viser videre til statsråd Bent Høies uttalelse til representantforslaget i brev til komiteen av 15. mars 2018. Statsråden presiserer at Helse- og omsorgsdepartementet i eierkravene til de regionale helseforetakene har gjort det klart at statens retningslinjer for lederlønn og annen godtgjørelse gjelder for både de regionale helseforetakene og for helseforetakene. Komiteen stiller seg bak denne presiseringen.

I statens retningslinjer står det blant annet at lederlønningene skal være konkurransedyktige, men ikke lønnsledende. Det skal legges vekt på moderasjon. Komiteen støtter dette. Komiteen viser videre til at en høy andel av lederne ved helseforetakene har lønninger på over én mill. kroner. I Helse Sør-Øst gjelder dette ifølge NRK 133 av 141 ledere. Komiteen har forståelse for at ledere er i en spesielt utsatt stilling med dårligere stillingsvern og stort ansvar. Et visst lønnsnivå er nødvendig for å rekruttere gode ledere. Samtidig viser utviklingen at lederlønningene i helseforetakene har økt betydelig. Blant annet økte lederlønningene i Helse Nord med 24 prosent fra 2010 til 2015. Komiteen er bekymret for den høye lønnsutviklingen.

Komiteen viser videre til at forslagsstillerne tar opp sluttvederlag og etterlønn. I statens retningslinjer for lederlønn med virkning fra 13. februar 2015 står det at sluttvederlag ikke bør benyttes når lederen har tatt initiativ til oppsigelsen. Sluttvederlag og lønn bør i sum ikke overstige 12 månedslønner. For øvrige ledende ansatte kan det ikke inngås forhåndsavtale om sluttvederlag med kompensasjon ved fratredelse. Videre heter det at for åremålsstillinger i staten må virksomhetene være restriktive med å inngå avtale om rettstilling. Den klare hovedregel skal være at rettstilling ikke skal benyttes. Komiteen støtter disse retningslinjene.

Komiteen er bekymret for om retningslinjene blir fulgt opp på en tilfredsstillende måte i de ulike hel-

seforetakene. Komiteen merker seg blant annet at leder av Helse Nord i mars 2018 – etter stor oppmerksomhet i media – sa fra seg en større etterlønn som var på kant med retningslinjene. Komiteen viser videre til at avtalen om denne etterlønnen ble inngått i 2017, i god tid etter at de reviderte retningslinjene var klare.

Komiteen viser til det forslagsstillerne skriver om arbeids- og sluttavtalen til direktøren for UNN, som fratrådte sin stilling i februar 2018. Denne avtalen sikret direktøren både lønn ut året og en rettstilling med 85 prosent av lønnen på fratredelsestidspunktet. Komiteen er enig med forslagsstillerne om at dette bryter med de reviderte retningslinjene som sier at dersom rettstillinger benyttes, skal det fastsettes lønn innenfor hovedtariffavtalen tilpasset arbeidsoppgavene i den nye stillingen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå arbeids- og sluttavtaler for ledere av alle helseforetak for å avklare om avtalene er i samsvar med statens reviderte retningslinjer for lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte av 13. februar 2015.»

«Stortinget ber regjeringen vurdere helseforetakenes praksis med sluttvederlag og etterlønn og sikre at helseforetakene ikke tar i bruk sluttvederlag når lederen selv har tatt initiativ til oppsigelse.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre vil påpeke at det er problematisk å kreve endringer i avtaler som allerede er inngått. Dette vil medføre behov for nye forhandlinger og kontraktsinngåelser i løpende ansettelsesforhold.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, mener det er viktig at pengene i helsevesenet brukes klokt, og er skeptiske til bruken av sluttavtaler og rettstillinger i helseforetakene. Flertallet viser til at helseforetak ikke har fulgt statens retningslinjer for lederlønn og annen godtgjørelse. Flertallet mener regjeringen burde gjort mer for å sikre at disse retningslinjene følges i helseforetakene, og forventer at mer gjøres for å stoppe bruken av sluttavtaler og rettstillinger for ledere i helseforetakene.

Flertallet mener det er viktig å rekruttere gode ledere til helseforetakene. Lønn er ett av flere virkemidler for å rekruttere. Lønnsnivået må være høyt nok til at den nødvendige kompetansen kommer på plass, men

bør ikke være høyere enn dette, fordi pengene trengs til å sikre gode helsetjenester til innbyggerne. Flertallet viser til at 22 av 28 administrerende direktører i helseforetakene tjener mer enn statsministeren, og at 27 av 28 tjener mer enn helseministeren. Flertallet finner det ikke sannsynliggjort at dagens lønnsnivå er nødvendig for å sikre god nok kompetanse blant lederne i helseforetakene. God nok kompetanse burde kunne sikres med mer moderate lønninger. Flertallet mener lønn og godtgjørelse for ledere i helseforetakene har økt for raskt, og at det må tas kontroll over situasjonen.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at regelen i helseforetakene blir at dersom rettsstilling for ledende ansatte benyttes, skal det fastsettes lønn innenfor hovedtariffavtalen, tilpasset arbeidsoppgavene i den nye stillingen.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti fremmer i tillegg følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det ikke skrives nye lønnsavtaler for ledere i det offentlige helsevesenet der lederne skal få høyere lønn enn statsministeren.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Kristelig Folkeparti viser til at det i retningslinjene for lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte i foretak og selskaper med statlig eierandel står at «Sluttvederlag og lønn i oppsigelsestiden bør i sum ikke overstige 12 månedslønner». Disse medlemmer mener regjeringen må sørge for at helseforetakene har en praksis som oppfyller disse retningslinjene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det i statens retningslinjer er presisert at ledende ansatte ikke skal ha særskilt godtgjørelse for styreverv i andre selskaper i samme konsern. Disse medlemmer støtter dette.

Disse medlemmer viser til at dette ikke er til hinder for at direktører i helsesektoren kan få godt betalte styreverv i sykehus utenfor det helseforetaket de er ansatt i. Flere helsedirektører har også omfattende verv i andre bransjer. Disse medlemmer mener dette er problematisk.

Disse medlemmer viser til at det er en pågående diskusjon om lønnsnivået hos helsetoppene, og at en sentral begrunnelse for at enkelte mottar svært høye lønninger, er at de har en krevende og omfattende jobb som tar svært mye av deres tid. Disse medlemmer viser til at tid er en begrenset ressurs, og er derfor be-

kymret for at ledere i helseforetakene med mange og omfattende verv i andre virksomheter får mindre tid til å skjøtte sin egen stilling.

Disse medlemmer viser til at vanlige folk som tar fri fra jobben for å bekle et annet lønnet styreverv, som regel trekkes i lønn for dette. Det er problematisk at en del ledere i helseforetakene har opptil flere hundre tusen i biinntekter fra andre verv som tar tid vekk fra stillingen deres. Noen styreverv må bekles fordi det følger med jobben som leder i helseforetaket. Disse medlemmer mener lederne allerede får høy lønn for å gjøre jobben sin, og at verv som må bekles som følge av jobben, allerede er betalt via lønnen.

Disse medlemmer mener det er viktig med lærdom på tvers av helseforetakene og på tvers av sektorer, men at slik læring kan organiseres langt mer effektivt og langt billigere på andre måter enn gjennom høytlønnede styreverv for ledere av helseforetakene.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen begrense styreverv for sykehusdirektører og andre ledere i helseforetakene og i de regionale helseforetakene, og stoppe honorar for verv som følger av jobben for sykehusdirektører og andre ledere i helseforetakene.»

Uttalelse fra næringskomiteen

I tråd med Stortingets vedtak 27. februar 2018 er helse- og omsorgskomiteens utkast til innstilling blitt forelagt næringskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

Næringskomiteens medlemmer slutter seg til helse- og omsorgskomiteens utkast til innstilling til Dokument 8:145 S (2017–2018) og har ingen ytterligere merknader.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen begrense styreverv for sykehusdirektører og andre ledere i helseforetakene og i de regionale helseforetakene, og stoppe honorar for verv som følger av jobben for sykehusdirektører og andre ledere i helseforetakene.

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen sørge for at regelen i helseforetakene blir at dersom rettsstilling for ledende ansatte benyttes, skal det fastsettes lønn innenfor ho-

vedtariffavtalen, tilpasset arbeidsoppgavene i den nye stillingen.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sikre at det ikke skrives nye lønnsavtaler for ledere i det offentlige helsevesenet der lederne skal få høyere lønn enn statsministeren.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre føl-

gende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen gjennomgå arbeids- og sluttavtaler for ledere av alle helseforetak for å avklare om avtalene er i samsvar med statens reviderte retningslinjer for lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte av 13. februar 2015.

II

Stortinget ber regjeringen vurdere helseforetakenes praksis med sluttvederlag og etterlønn og sikre at helseforetakene ikke tar i bruk sluttvederlag når lederen selv har tatt initiativ til oppsigelse.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 8. mai 2018

Olaug V. Bollestad

leder

Nicholas Wilkinson

ordfører

VEDLEGG**Brev fra Helse- og omsorgsdepartementet v/statsråd Bent Høie til helse- og omsorgskomiteen, datert 15. mars 2018****Dokument 8:145 S (2017-2018) - Representantforslag om å endre regelverk og praksis for bruk av sluttavtaler og retrettstillinger for ledere i helseforetakene**

Jeg viser til brev fra helse- og omsorgskomiteen av 1. mars 2018, vedlagt dokument 8:145 S (2017-2018). Helse- og omsorgskomiteen ber om min uttalelse til representantforslaget fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe og Per Olaf Lundteigen.

I eierkrav til de regionale helseforetakene har Helse- og omsorgsdepartementet gjort det klart at statens retningslinjer for lederlønn og annen godtgjørelse gjelder for både de regionale helseforetakene og helseforetakene. Dette innebærer blant annet at lederlønningene skal være konkurransedyktige, men ikke lønnsledende. Det skal videre legges vekt på moderasjon.

Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) har fastsatt "Retningslinjer for lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte i foretak og selskaper med statlig eierandel" med virkning fra 13. februar 2015. Retningslinjene erstattet de tidligere retningslinjene fastsatt 31. mars 2011. Regjeringen hadde vurdert og endret retningslinjene fra 2011 i tråd med det som ble varslet i Meld. St. 27 (2013-2014) Et mangfoldig og verdiskapende eierskap.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/1be46247e4e741c59d98bbc54e1b1d21/retningslinjer-for-lonn-og-annen-godtgjorelse.pdf>

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Meld-St-27-20132014/id763968/>

Det er som kjent styrene i helseforetakene som ansetter leder og som inngår avtaler om godtgjørelse mv., men det er en klar forutsetning at avtaler skal være innenfor statens retningslinjer. Disse avtalene vil naturlig nok kunne ha individuelle forskjeller pga. den enkelte leders bakgrunn og krav. Både de regionale helseforetakene og helseforetakene rapporterer på ledernes lønn og annen godtgjørelse i årsregnskapene sine. Dette er åpen offentlig informasjon.

I den konkrete saken som har vært oppe ved Universitetssykehuset i Nord-Norge HF, har departementet fått en redegjørelse for avtalene som er inngått med administrerende direktør. Ut i fra den informasjon vi har mottatt, synes ikke avtalene å være i strid med de aktuelle retningslinjene eller de eierkravene vi har stilt.

Det har i flere avisartikler og debatter blitt tegnet et bilde av at tidligere administrerende direktør vil motta et titalls millioner i "sluttpakke" eller etterlønn frem til han blir pensjonist. Dette bildet er imidlertid ikke dek-

kende. Han går over i en garantert retrettstilling, og skal jobbe for lønnen.

På bakgrunn av denne saken ser jeg likevel at det kan være grunn til å diskutere innretningen på sluttavtaler i helseforetakene, og jeg vil vurdere behovet for endringer i eierkravene mine overfor helseforetakene.

